

วิเคราะห์การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สินของประเทศไทย

ตามที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาความร่วมมือในทางอาญากับประเทศสหรัฐอเมริกา การริบทรัพย์สินเป็นความร่วมมืออย่างหนึ่งที่ได้ถูกระบุไว้ในสนธิสัญญา ซึ่งประเทศทั้งสองมีความเห็นพ้องต้องกันว่าการริบทรัพย์สินเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมอย่างได้ผลสำหรับอาชญากรรมที่มีรูปแบบเป็นองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมทางธุรกิจ อย่างไรก็ตามถ้ามาตรการริบทรัพย์สินถูกจำกัดขอบเขตการใช้เฉพาะกับความผิดภายในประเทศใดประเทศหนึ่งแต่เพียงประเทศเดียวแล้ว การปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวก็จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้ประกอบอาชญากรรมสามารถลักลอบย้ายถิ่นหรือนำทรัพย์สินนั้นไปเก็บไว้ในประเทศอื่น ซึ่งตนเองหรือครอบครัวสามารถนำทรัพย์สินมาใช้ในภายหลังได้นับว่าคุ้มค้ำกับความเสี่ยง ดังนั้นการให้ความร่วมมือในการริบทรัพย์สินของประเทศต่าง ๆ จึงเป็นมาตรการที่สำคัญมาตรการหนึ่งที่ใช้ตัดผลประโยชน์ของผู้ประกอบอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ในกรณีของการลักลอบค้ายาเสพติด องค์การสหประชาชาติได้นำเรื่องดังกล่าวขึ้นพิจารณา และได้จัดทำอนุสัญญาเกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติดขึ้นหลายฉบับ แต่ไม่มีฉบับใดที่มีมาตรการตัดผลประโยชน์ของผู้ค้ายาเสพติด จึงทำให้การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดไม่ประสบผลสำเร็จ จนกระทั่งได้มีการทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทปี ค.ศ. 1988 ขึ้น โดยเห็นว่าการกำจัดการลักลอบค้ายาเสพติดผิดกฎหมาย เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกประเทศและวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้มุ่งที่จะรื้อถอนผลประโยชน์ของผู้ที่มีส่วนพัวพันกับการลักลอบค้ายาเสพติดไม่ให้ได้รับผลกำไรจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นการตัดแรงจูงใจหลักออกไป

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการลักลอบค้ายาเสพติดจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับยาเสพติดออกมาหลายฉบับ แต่ก็ไม่สามารถปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวได้ แต่กลับขยายตัวกว้างขึ้นเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ และมีผลต่อความมั่นคงของประเทศอย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ยังไม่อาจเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาปี 1988 ได้ เนื่องจากขณะนั้นประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายภายในรองรับข้อบัญญัติบางข้อของอนุสัญญา ต่อมาประเทศไทยจึงได้ตราพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ขึ้น ซึ่งเนื้อหาของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวสอดคล้องกับบทบัญญัติส่วนหนึ่งของ อนุสัญญา แต่มาตรการที่มีในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ยังไม่สามารถปราบปราม

การลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศได้ กรณีนี้จึงต้องนำหลักการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความร่วมมือ ระหว่างประเทศในทางอาญา พ.ศ.2535 มาปรับใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติความร่วมมือฯ ฉบับนี้ได้ตราขึ้นเพื่อรองรับสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางอาญาระหว่างไทยกับ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นความร่วมมือระดับทวิภาคีและเพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการให้ความร่วมมือ กับประเทศอื่นต่อไป

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สิน มีดังนี้คือ

1. หลักกฎหมายภายในของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1.1 การริบทรัพย์สิน

จากที่กล่าวมาแล้วว่ากฎหมายไทยได้กำหนดให้การริบทรัพย์สินเป็นโทษอย่างหนึ่งในทางอาญา ดังนั้น ทรัพย์สินที่จะถูกริบได้จะต้องเป็นไปตามที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ได้แก่ ทรัพย์สินที่ได้ทำหรือมีไว้เป็นความผิด ทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด (มาตรา 32,33 ประมวลกฎหมายอาญา) ซึ่งการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญานี้ไม่สามารถนำมาใช้ปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลประโยชน์จำนวนมาก เช่น การลักลอบค้ายาเสพติดได้ เนื่องจากทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรมดังกล่าวส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดจะนำไปแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอื่นหรือนำทรัพย์สินนั้นไปเข้าสู่ระบบการฟอกเงินทำให้กลายเป็นเงินที่ถูกกฎหมาย ซึ่งถ้าหากยังคงใช้มาตรการริบทรัพย์สินเพียงเท่าที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอยู่ก็จะไม่สามารถปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลประโยชน์จำนวนมากได้เพราะขาดมาตรการที่จะตัดแรงจูงใจของผู้กระทำความผิด จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ ขึ้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ทรัพย์สินที่จะถูกริบได้นอกจากเหนือจากทรัพย์สินที่จะถูกริบได้ในประมวลกฎหมายอาญา ทรัพย์สินที่จะริบได้ตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินที่เปลี่ยนสภาพไปสิทธิเรียกร้องผลประโยชน์และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว หน้าที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา (ม.22 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) จุดประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้เพื่อตัดผลประโยชน์อันเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการลักลอบค้ายาเสพติด อย่างไรก็ตามหากจะดำเนินการริบทรัพย์สินซึ่งอยู่ในหลายประเทศ กฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการได้จึงมีความจำเป็นต้องนำพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญามาปรับใช้ในส่วนที่เกี่ยวกับการริบหรือยึดทรัพย์สินโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดวิธีการในการรับคำร้องขอให้ประเทศไทยดำเนินการริบทรัพย์สินให้และถ้าหากประเทศไทยต้องการให้ประเทศอื่นดำเนินการริบทรัพย์สินให้ก็ต้องเป็นไปตามความตกลงที่ได้ทำกันไว้

1.2 ภาระการพิสูจน์

ภาระการพิสูจน์เป็นหัวใจสำคัญของมาตรการริบทรัพย์สิน ทั้งช่วยให้ดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายนี้ ไม่กระทบกระเทือนต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ซึ่งประเทศไทยใช้หลักกฎหมายซึ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเป็นหัวใจสำคัญโดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นผู้กระทำผิด ผู้กล่าวหาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ตามที่กล่าวหานั้น¹ ซึ่งหลักดังกล่าวได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84² แต่ในพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ได้บัญญัติภาระการพิสูจน์ผ่อนคลายเป็นหลักทั่วไป โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงแต่นำสืบให้เข้าข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดก็เพียงพอแล้ว นอกจากนั้นเป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องพิสูจน์ถึงที่มาของทรัพย์สินที่ตนมืออยู่ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่บริสุทธิ์ไม่สามารถริบได้ ในความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ถ้านำหลักเรื่องภาระการพิสูจน์ตามหลักทั่วไปมาใช้ ก็จะไม่สามารถริบทรัพย์สินของผู้ประกอบอาชญากรรมได้ ซึ่งหลักการนี้ไม่ใช่หลักใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น หากแต่ได้บัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องการดำรงชีพอยู่กับหญิงโสเภณี มาตรา 286* ซึ่งในกรณีความร่วมมือระหว่างประเทศพระราชบัญญัติความร่วมมือฯ ได้กำหนดให้เป็นไปตามหลักกฎหมายภายในที่มีอยู่

¹ สุรพล ไตรเวทย์, "การริบทรัพย์สินและภาระการพิสูจน์ในคดียาเสพติด", วารสารสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปีที่ 7 (มีนาคม 2533 - กุมภาพันธ์ 2534) : หน้า 10.

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 บัญญัติว่า

มาตรา 84 ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใดๆ เพื่อสนับสนุนคำฟ้องหรือคำให้การของตนให้หน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงนั้นตกอยู่กับคู่ความที่กล่าวอ้าง

แต่ว่า (1) คู่ความไม่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป หรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือซึ่งศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้รับแล้ว

(2) ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 286 บัญญัติว่า

มาตรา 286* ผู้ใดอายุกว่าสิบหกปีดำรงชีพอยู่แม้เพียงบางส่วนจากรายได้ของหญิงซึ่งค้าประเวณี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นสี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

1.3 เขตอำนาจศาล

การฟ้องคดีอาญานั้น ตามปกติจะต้องดำเนินการฟ้องยังศาลที่ความผิดเกิด แต่ถ้าจำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับในท้องที่หนึ่ง หรือเมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวนในท้องที่หนึ่งนอกเขตศาลดังกล่าวแล้ว จะชำระที่ศาลซึ่งท้องที่นั้นอยู่ในเขตอำนาจก็ได้ แต่ถ้าความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทยให้ชำระคดีที่ศาลอาญา ถ้าการสอบสวนได้กระทำลงในท้องที่หนึ่งซึ่งอยู่ในเขตของศาลใดให้ชำระที่ศาลนั้น หลักดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 22

ในกรณีความผิดระหว่างประเทศ ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งอำนาจรัฐในการบังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีนั้นยังคงยึดติดอยู่กับหลักดินแดน กล่าวคือรัฐจะบังคับใช้กฎหมายภายในของตนได้เฉพาะการกระทำความผิดที่ได้กระทำภายในราชอาณาจักรเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วบางครั้งการกระทำผิดหรือผลที่ได้จากการกระทำความผิดได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยด้วย ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาของไทยจึงได้บัญญัติยกเว้นในเรื่องหลักดินแดนไว้ใน มาตรา 4, มาตรา 10 และมาตรา 11 อย่างไรก็ตามข้อยกเว้นในประมวลกฎหมายอาญาที่มีอยู่ไม่เป็นการเพียงพอกับอาชญากรรมในปัจจุบันที่มีเครือข่ายในประเทศซึ่งเจ้าพนักงานของรัฐไม่อาจใช้อำนาจหน้าที่ข้ามเขตแดนของรัฐได้เนื่องจากจะเป็นการล่วงละเมิดอธิปไตยของรัฐอื่น ดังนั้นจึงได้มีพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาขึ้น ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวการให้ความร่วมมือจะทำในรูปคำร้องขอให้ประเทศอื่นช่วยดำเนินการแทนให้โดยคำขอนั้นให้ดำเนินการผ่านผู้ประสานงานกลางในกรณีที่มีสนธิสัญญา หรือข้อตกลงระหว่างกัน แต่ถ้าไม่มีสนธิสัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวการขอความร่วมมือให้ผ่านวิธีการทางการทูต ถ้าประเทศผู้รับคำร้องขอเห็นว่าไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยความมั่นคง ประโยชน์สาธารณะที่สำคัญหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือเกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมืองหรือทางทหารแล้วก็จะให้ความร่วมมือแก่ประเทศผู้ร้องขอ

ผู้ใดไม่มีปัจจัยอย่างอื่นอันปรากฏสำหรับดำรงชีพ หรือไม่มีปัจจัยอันพอเพียงสำหรับดำรงชีพ และ

(1) ปรากฏว่าอยู่ร่วมกับหญิงซึ่งค่าประเวณี หรือสมาคมกับหญิงซึ่งค่าประเวณี คนเดียว หรือหลายคนเป็นอาจณ

(2) กินอยู่หลับนอน หรือรับเงิน หรือประโยชน์อย่างอื่นโดยหญิงซึ่งค่าประเวณี เป็นผู้ จัดให้ หรือ

(3) เข้าแทรกแซงเพื่อช่วยหญิง ซึ่งค่าประเวณีในการทะเลาะวิวาทกับผู้ที่คบค้ากับหญิง ซึ่งค่าประเวณีนั้น ให้ถือว่าผู้นั้นดำรงชีพอยู่จากรายได้ของหญิงในการค้าประเวณี เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจได้ว่ามิได้เป็นเช่นนั้น

แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์กำหนดไว้ในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องอาญา ดังนี้ คือ

(1) ประเทศไทยอาจให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศผู้ร้องขอได้แม้ว่าไม่มีสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาระหว่างกัน แต่ประเทศผู้ร้องขอต้องแสดงว่าจะให้ความช่วยเหลือในทำนองเดียวกันเมื่อประเทศไทยร้องขอ

(2) การกระทำซึ่งเป็นมูลกรณีของความช่วยเหลือนั้นเป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายไทย เว้นแต่เป็นกรณีที่ประเทศไทยกับประเทศผู้ร้องขอมีสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาต่อกันและขอความในสนธิสัญญาระบุไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ ความช่วยเหลือดังกล่าวต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(3) ประเทศไทยอาจปฏิเสธคำร้องขอความช่วยเหลือหากคำร้องขอนั้นกระทบกระเทือนอธิปไตย ความมั่นคง หรือสาธารณประโยชน์ที่สำคัญอื่นๆของประเทศไทย หรือเกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมือง

(4) การให้ความช่วยเหลือต้องไม่เกี่ยวข้องกับความผิดทางทหาร

ในกรณีความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ในพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ ได้บัญญัติถึงการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้กระทำนอกราชอาณาจักร ก็จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้าผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักร และมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ส่วนการฟ้องคดีเพื่อให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ปฏิบัติตามหลักทั่วไปในการฟ้องคดีแพ่งตามมาตรา 4 ฉ. แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือ ให้ฟ้องยังศาลที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

หากความผิดอาญาเกิดขึ้นในหลายประเทศ การฟ้องคดีจะต้องดำเนินการในรูปแบบของความร่วมมือในทางอาญาโดยทั่วไปที่เกี่ยวกับการฟ้องคดี กล่าวคือ ประเทศที่เกิดเหตุกระทำความผิดร้องขอให้ประเทศผู้ต้องมาพำนักอยู่ดำเนินการฟ้องคดีให้ โดยประเทศผู้ร้องขอจะเป็นผู้

รวบรวมข้อมูลและเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการฟ้องคดี แล้วนำเสนอให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจฟ้องคดีของประเทศผู้รับคำร้องขอเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลของประเทศผู้รับคำร้องขอต่อไป โดยในการรวบรวมบรรดาข้อมูลเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตลอดจนการตั้งรูปคดีนั้น ประเทศผู้ร้องขอจะดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายของประเทศของตนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้มีผลแกสิทธิในการฟ้องคดีของประเทศผู้รับคำร้องขอ³ สำหรับประเทศไทยเมื่อได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ดำเนินการริบทรัพย์สินให้ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีหน้าที่ที่จะยื่นคำร้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตอำนาจเพื่อขอให้ศาลพิพากษาริบหรือมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินนั้น ซึ่งศาลจะพิพากษาให้ริบทรัพย์สินตามคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศก็ได้ เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลต่างประเทศให้ริบทรัพย์สินนั้น และทรัพย์สินนั้นอาจถูกริบได้ตามกฎหมายได้

จากกฎหมายภายในทั้ง 3 ฉบับ จะเห็นว่ามิลักษณะที่สอดคล้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติที่เป็นกฎหมายพิเศษทั้ง 2 ฉบับได้ขยายหลักเกณฑ์และเนื้อหาให้ครอบคลุมถึงอาชญากรรมในรูปแบบที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่นในปัจจุบัน นอกจากนี้ในความผิดระหว่างประเทศเมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติความร่วมมือ ประเทศไทยยังคงมีอำนาจอธิปไตยอย่างเต็มที่ที่จะพิพากษาให้ริบทรัพย์สินที่ถูกร้องขอให้ดำเนินการริบให้

เมื่อกล่าวถึงการริบทรัพย์สินมิใช่กำหนดใช้เฉพาะเพื่อใช้ลงโทษกับผู้กระทำความผิดภายในประเทศเท่านั้น หากแต่ไม่มีการกำหนดใช้ในรูปแบบของอนุสัญญาและสนธิสัญญาซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายขอบข่ายในการลงโทษผู้กระทำความผิดให้เป็นผลอย่างจริงจัง อันเป็นสืบเนื่องมาจากการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมที่มีเครือข่ายโยงใยครอบคลุมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

2. หลักกฎหมายที่มีอยู่ในสนธิสัญญาระดับทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางอาญา

2.1 การริบทรัพย์สิน

ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติในเรื่องการให้ความ

---

³ ชัชชม อรรถภิญญ์, "ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศ", หน้า 114.

ช่วยเหลือในการดำเนินการริบทรัพย์สินไว้ในข้อ 15 วรรค 2 โดยรัฐภาคีจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ หรือใช้ในการกระทำความผิดอาญาภายในขอบเขตเท่าที่กระทำได้ตามกฎหมายของรัฐตนและตามสนธิสัญญา จะเห็นได้ว่าในสนธิสัญญานี้ได้บัญญัติถึงการริบทรัพย์ไว้อย่างกว้าง ๆ และไม่ได้ระบุประเภทของทรัพย์สินที่จะถูกริบได้ คงปล่อยให้ เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายภายใน เนื่องจากการริบทรัพย์สินนั้นเป็นการบังคับคดีตาม คำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ซึ่งตามปกติแล้วไม่มีประเทศใดยอมรับให้คำพิพากษาซึ่ง กระทำโดยศาลต่างประเทศมีผลผูกพันในประเทศตน เนื่องจากแต่ละประเทศมีความ แตกต่างกันในระบบกฎหมายทั้งทางสารบัญญัติ และวิธีสบัญญัติ รวมถึงมีความคิดที่แตกต่างกัน ค้วย

แต่เมื่ออาชญากรรมทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้นได้ขยายตัวเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ ทั้งประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาต่างก็เป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรณีลักลอบค้ายาเสพติด จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องให้ความร่วมมือกัน ที่จะช่วยป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าว โดยยอมผ่อนคลายความเคร่งครัดใน หลักอำนาจอธิปไตยและหันมาอมบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เฉพาะเรื่อง การริบทรัพย์สิน ในที่นี้หมายถึง การร้องขอให้ศาลของต่างประเทศดำเนินการริบทรัพย์สินที่จำเลย⁴ ได้มาจากการกระทำความผิดหรือใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งในขณะนั้นจำเลยอยู่ในดินแดน ของประเทศผู้ร้องขอแต่ทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ในดินแดนของประเทศผู้รับคำร้องขอ ในสนธิสัญญา ฉบับนี้ได้พยายามปรับปรุงในเรื่องการขอให้ ประเทศต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการริบทรัพย์สิน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกัน อาชญากรรมร่วมกัน ดังนั้นจึงได้กำหนดขอบเขตใน เรื่องนี้ไว้อย่างกว้าง ๆ ประเทศคู่ภาคีจะปฏิบัติตามได้โดยไม่ขัดกับกฎหมายภายในที่มีอยู่ เรื่องการละการพิสูจน์ ถือว่าเป็นเรื่องในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของแต่ละประเทศ สนธิ สัญญาจึงไม่ได้บัญญัติในเรื่องนี้ไว้ คงปล่อยให้ เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายภายใน คือ ใน ความผิดอาญาระหว่างประเทศทั่วไปคงใช้ หลักกฎหมายวิธีการพิจารณาความทั่วไปที่ว่า ผู้ใด กล่าวอ้างผู้หนึ่งนำสืบ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นกรณีพิเศษ

2.2 เขตอำนาจศาล

เพื่อแสดงความเคารพต่ออำนาจอธิปไตยในการดำเนินคดีอาญาของรัฐภาคี และเนื่อง จากประเทศผู้รับคำร้องขอย่อมจะเข้าใจและคุ้นเคยกฎหมายภายในของประเทศตนเองดีกว่า ประเทศอื่น ทำให้การดำเนินการให้ความร่วมมือเป็นไปอย่างถูกต้องและเกิดความคล่องตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตย

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 125 - 127.

โดยแท้ของรัฐ ซึ่งถ้าสนธิสัญญากำหนดให้นักกฎหมายของต่างประเทศไปใช้ในประเทศผู้รับคำร้องขอและถือว่าเป็นการไม่เคารพต่อสิทธิในการดำเนินคดีซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตยอย่างหนึ่งของแต่ละประเทศ ดังนั้นในสนธิสัญญาจึงได้กำหนดการให้ความช่วยเหลือในขั้นตอนกระบวนการพิจารณาของศาล เช่นกรณีการสืบพยานบุคคล การสอบปากคำและการแสดงพยานหลักฐาน การค้นและการยึด การริบทรัพย์สินให้เป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศผู้รับคำร้องขอ

3. หลักกฎหมายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ปี 1988

3.1 การริบทรัพย์สิน

อนุสัญญาว่าด้วยการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทปี 1988 ได้บัญญัติให้ประเทศภาคีกำหนดทรัพย์สินที่สามารถถูกริบได้ รายได้ที่เป็นผลจากการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเทียบเท่ากับรายได้ดังกล่าว ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท วัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องมืออื่นๆ ที่ได้ใช้หรือจะใช้ในขณะใด เมื่อกระทำความผิด และให้รวมถึงรายได้ที่ถูกริบถูกแปรรูปหรือเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นทรัพย์สินอื่นใด ให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกอยู่ในข่ายบังคับของมาตรการที่อ้างถึงในมาตรานี้ด้วย รายได้ที่ถูกริบถูกปะปนกับทรัพย์สินอื่นที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ไม่เกิดมูลค่าประเมินของรายได้ที่นำไปปะปนนั้น รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่เกิดจาก

- (1) รายได้ที่ถูกริบ
- (2) ทรัพย์สินที่ได้จากการแปรรูปหรือเปลี่ยนแปลงสภาพของรายได้ หรือ
- (3) ทรัพย์สินที่มีรายได้ปะปนอยู่

อยู่ในข่ายที่ต้องถูกดำเนินการตามมาตรการที่อ้างถึงในมาตรานี้ในลักษณะและในระดับเดียวกับรายได้นั้น

ทรัพย์สินที่อนุสัญญานำบัญญัติให้ริบนั้นสามารถตีครายได้และผลประโยชน์ของผู้ประกอบอาชญากรรมลักลอบค้ายาเสพติดได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบอาชญากรรมดังกล่าวขาดสิ่งจูงใจให้กระทำความผิด เพราะไม่สามารถนำทรัพย์สินเหล่านั้นไปเก็บรักษาไว้ในประเทศอื่นเพื่อหลบเลี่ยงการถูกลงโทษได้ แต่ทรัพย์สินที่สามารถถูกริบได้นี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลที่สามผู้สุจริตและไม่กระทบกระเทือนต่อหลักการที่ให้มีการกำหนดและดำเนินมาตรการ

ตามบทบัญญัติของกฎหมายภายในของประเทศภาคี และยังสามารถกำหนดให้ประเทศภาคีในอนุสัญญาใช้มาตรการทุกวิถีทาง เพื่อให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในประเทศของตนดำเนินการตามคำร้องขอของประเทศคู่ภาคีในการระบุค้นหา อาศัยยึด ส่วนในเรื่องภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับแหล่งที่มาที่ถูกต้องตามกฎหมายของรายได้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผลมาจากการกระทำ ความผิด หรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่อยู่ในข่ายจะต้องถูกริบตกอยู่แก่เจ้าของรายได้หรือเจ้าของทรัพย์สิน อย่างไรก็ตามวิธีกรดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับหลักกฎหมายภายใน และกระบวนการยุติธรรมและกระบวนการอื่นที่เกี่ยวข้องของประเทศภาคี

3.2 เขตอำนาจศาล

อนุสัญญาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมมือกันปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง ดังนั้นการกำหนดหลักการต่าง ๆ ในอนุสัญญาจึงพยายามกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐภาคี ไม่เช่นนั้นแล้วประเทศต่าง ๆ ย่อมไม่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาดังกล่าว ในเรื่องเขตอำนาจศาลของอนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดให้ประเทศภาคีกำหนดเขตอำนาจศาลของตนสำหรับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อ

(1) ความผิดนั้นได้กระทำในดินแดนของตน

(2) ความผิดนั้นกระทำบนเรือที่ชักธงของภาคี หรืออากาศยานที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายภายในของตนในขณะที่มีการกระทำความผิดดังกล่าว

ประเทศภาคีอาจกำหนดอำนาจศาลของตนสำหรับความผิดตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 3 วรรค 1 เมื่อ

(1) ความผิดนั้นกระทำโดยบุคคลที่มีสัญชาติของตนหรือโดยบุคคลที่มีภูมิลำเนาในดินแดนของตน

(2) ความผิดนั้นกระทำบนเรือซึ่งภาคีได้รับอำนาจให้ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมตามมาตรา 17 โดยมีเงื่อนไขว่า การใช้อำนาจดังกล่าวต้องเป็นไปตามหลักการของข้อตกลงหรือการดำเนินการที่อ้างถึงในมาตรา 17 วรรค 4 และวรรค 9

(3) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา 3 วรรค 1(ค) (4) และได้กระทำนอกดินแดนโดยมีเจตนาที่จะได้มีการกระทำความผิดในดินแดนของภาคีนั้น

แม้ว่าประเทศจะมีความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้ง 2 ฉบับคงได้กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่ความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้อาชญากรรมมีจำนวนสูงขึ้นทุกปี เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้บางประเทศหมดความสามารถที่จะควบคุมอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะเครื่องมือและกลไกต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอยู่ไม่สามารถจะพัฒนาให้มีความสามารถที่จะรองรับอาชญากรรมที่มีประมาณสูงขึ้นได้แม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้ว บางประเทศก็ไม่สามารถจะเอาชนะปัญหาอาชญากรรมได้ด้วยอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา

นอกจากปัญหาเรื่องปริมาณของอาชญากรรมแล้ว ลักษณะของอาชญากรรม (nature of crime) ในปัจจุบัน ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การประกอบอาชญากรรมในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม (organized criminal groups) ได้ทวีปริมาณสูงขึ้นอย่างน่าตกใจประเภทของ อาชญากรรมที่องค์กรเหล่านี้เข้าไปเกี่ยวข้องก็ล้วนแต่เป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงและส่งผลเสียหายอย่างมากต่อสังคมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ การก่อการร้าย การจี้เครื่องบินอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การฉ้อโกงประชาชนด้วยวิธีต่างๆ การข่มขู่กรรโชกทรัพย์ เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก นอกจากนี้บรรดาผู้ประกอบอาชญากรรมต่างก็มีเครือข่ายโยงใยที่สลับซับซ้อนทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประสบ ความลำบากเป็นอย่างยิ่งที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้⁵

ผลเสียหายที่เกิดกับอาชญากรรมนั้นมีมากมาย ผลกระทบที่เห็นได้ชัดคือความเสียหายที่เกิดกับทรัพย์สินหรือที่สามารถคำนวณความเสียหายเป็นเงินได้ (monetary costs) ได้แก่ ความเสียหายที่เกิดแก่เหยื่ออาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียทรัพย์สินหรือการที่ต้องขาดรายได้หรือต้องเสียค่ารักษาพยาบาล นอกจากผลเสียหายซึ่งอาจคำนวณเป็นเงินได้แล้ว อาชญากรรมยังมีผลกระทบทางด้านอื่นด้วย เช่น ผลกระทบทางด้านสังคม (social costs) ได้แก่ ผลกระทบทางด้านจิตใจทั้งต่อเหยื่ออาชญากรรมและสังคมส่วนรวมซึ่งในสวนนี้ไม่สามารถจะคำนวณให้เห็นชัดเป็นตัวเงินได้ แต่ก็เป็นที่ยอมรับว่าอาชญากรรมนั้นเป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมโดยส่วนรวม เพราะอาชญากรรมจะเป็นตัวการที่ทำให้สังคมเสื่อมโทรมลงซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจหรือการพัฒนาทรัพยากรในด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรมนุษย์ด้วย 6

⁵ สุชาติ ไตรประสิทธิ์, "ความร่วมมือระหว่างประเทศกับความมั่นคงแห่งชาติ", หน้า 74.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 75.

นอกจากผลเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว รัฐยังจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการป้องกันปราบปรามและดำเนินการกับอาชญากรรมโดยใช้กระบวนการยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ ค่าใช้จ่ายจำนวนนี้จะสูงขึ้นถ้าปริมาณของอาชญากรรมเพิ่มทวีขึ้น

ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญากับการแก้ปัญหาอาชญากรรมระหว่างประเทศ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าตามกฎหมายระหว่างประเทศรัฐมีอำนาจในการออกกฎหมายอาญา และบังคับใช้กฎหมายได้ภายในอาณาเขตของประเทศตนซึ่งเป็นไปตามหลักดินแดน (territorial principle) แม้ว่าจะได้มีข้อยกเว้นหลักนี้ เช่น หลักบุคคล (personal principle) หรือหลักสากล (universal principle) แต่จะเห็นได้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศถือเอาหลักดินแดนเป็นหลักทั่วไปจึงอาจกล่าวได้ว่า รัฐทุกรัฐมีอำนาจอธิปไตยเต็มที่ที่จะออกกฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมายแก่ความผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรเท่านั้น⁷

จากข้อจำกัดในอำนาจกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่สิ้นสุดลงแก่พรมแดนของแต่ละประเทศ ทำให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถจะแก้ปัญหาอาชญากรรมระหว่างประเทศ ซึ่งมีขอบข่ายการปฏิบัติการที่ไม่จำกัดอยู่ในอาณาเขตของประเทศใดประเทศหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้ว่าบรรดาอาชญากรข้ามชาติต่างก็ใช้โอกาสจากข้อจำกัดของกฎหมายและเขตอำนาจศาลของรัฐ เช่น อาจกระทำความผิดส่วนหนึ่งในประเทศหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งในอีกประเทศหนึ่ง หรือทำความผิดในประเทศหนึ่งแล้วหลบหนีไปยังอีกประเทศหนึ่ง เป็นต้น

การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาดังได้กล่าวรายละเอียดไปแล้วในบทก่อนๆ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบังคับใช้กฎหมายอาญาของประเทศที่เป็นภาคีในสนธิสัญญา แม้ว่า การให้ความช่วยเหลือระหว่างกันทางอาญาจะมีชื่อเรื่องใหม่ แต่ได้มีการให้ความช่วยเหลือระหว่างกันมาเป็นเวลานานแล้ว โดยใช้หลักถ้อยที่ย่อยปฏิบัติและหลักไมตรีจิตระหว่างประเทศแต่ การที่รัฐภาคีได้เข้าร่วมตกลงกันไม่ว่าจะเป็นไปในรูปของสนธิสัญญาแบบทวิภาคีหรือแบบพหุภาคีก็ตาม ย่อมจะทำให้การให้ความร่วมมือระหว่างกันทำได้โดยสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลให้รัฐภาคีเองสามารถจะจัดการกับปัญหาอาชญากรรมระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

⁷ สุชาติ ไตรประสิทธิ์, "ความร่วมมือระหว่างประเทศกับความมั่นคงแห่งชาติ", หน้า 79.

ตามสนธิสัญญาสมัยใหม่ มีการกำหนดขอบเขตของความร่วมมือที่ชัดเจนแน่นอน มีการตกลงกันว่ารัฐภาคีผูกพันที่จะต้องให้ความช่วยเหลือในกรณีใดบ้าง และในขณะเดียวกันก็มีข้อตกลงที่อนุญาตให้รัฐภาคีสามารถจะปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือได้โดยอาศัยเหตุผลบางประการ ซึ่งก็เป็นการกำหนดแนวทางให้เห็นชัดเจน ทำให้เกิดวิวัฒนาการของระบบ (regime) การให้ความช่วยเหลือกันทางอาญาขึ้นมาซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับความร่วมมือกันทางอาญาให้กว้างขวางออกไป การที่แนวความคิดนี้มีการยอมรับกว้างขวางมากขึ้น จะส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามไปด้วย และจะเป็นหนทางนำไปสู่ "ความเป็นสากล" ของระบบกระบวนการพิจารณาความอาญา ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามและป้องกันอาชญากรรมให้ลดน้อย หรือ หากเป็นไปได้ก็ให้สูญสิ้นไปจากสังคมมนุษย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสุดยอดปรารถนาของประชาชนผู้ประกอบอาชีพโดยสุจริต⁸

เมื่อพิจารณาจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาและอนุสัญญาสหประชาชาติดังกล่าวข้างต้นแล้ว แม้ประเทศภาคีจะต้องยอมผ่อนผันอำนาจอธิปไตยของตน โดยยอมดำเนินการริบทรัพย์สินตามคำร้องขอของประเทศภาคีอื่นก็จริงอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญาและอนุสัญญาดังกล่าวข้างต้นก็ได้บังคับให้ประเทศภาคีต้องกระทำการใดที่ขัดกับกฎหมายภายในของตน เช่นเดียวกันประเทศไทยเมื่อเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือกันทางอาญาระหว่างประเทศกับสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยเพียงแต่ยอมผ่อนผันอำนาจอธิปไตยของตนในการดำเนินการริบทรัพย์สินเมื่อประเทศสหรัฐอเมริการ้องขอ แต่กฎหมายและวิธีพิจารณาก็ยังคงใช้กฎหมายภายในประเทศไทย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการนำมาตรการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญามาใช้ในการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาในการปราบปรามความผิดลึกลับยาเสพติด จะเห็นได้ว่า การริบทรัพย์สินเป็นการตัดแรงจูงใจของผู้ประกอบการอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง จึงสมควรจะนำมาตรการนี้ไปใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศอื่น ๆ ด้วย เช่น การค้าหญิงและเด็ก การลักลอบค้าอาวุธสงคราม เป็นต้น

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.